

Entrevista a Ramon Grau - @RamonGrauGC

“L’ensenyament no es tracta només d’incorporar significats, sinó que aquests significats prenguin sentit en el món”

“Personalitzar l’aprenentatge: pràctiques centrades en l’alumne” és el segon dels [seminaris oberts del Camp Base](#) i dels [tallers Edulab](#) del projecte [Educació Demà](#) prevists pel 15 de març i el 5 d’abril, respectivament. En aquests dos espais, la Fundació Jaume Bofill comptarà, entre d’altres desenvolupadors, amb Ramon Grau, director de l’institut Quatre Cantons del Poblenou, on replantegen globalment els elements que configuren l’educació: continguts, agrupacions, espais d’aprenentatge, temps, metodologies, gestió d’aula, avaluació, coordinació entre docents, rols d’alumnes i professors, relació família-centre educatiu, etc.

De què parlarem al Camp Base del 15 de març?

Una de les idees centrals de l’educació del segle XXI és posar a l’aprenent al centre de tot el dispositiu. Al Camp Base descobrirem entre tots com es tradueix que l’alumne tingui veu en els processos d’ensenyament i aprenentatge. A més de fer una presentació sobre el tema, veurem tres experiències en les quals en diferent grau i context els alumnes prenen la veu.

L’alumne prenent la veu. Hi ha qui pot veure això amb certa reticència.

Sí, a vegades en aquest aspecte pot haver-hi moltes reticències perquè s’entén que els enfocaments educatius el que havien de fer era subministrar coneixements. Això implica que el professor pensa i prepara amb molta cura les classes. Després, explica, ensenya i mostra imatges d’un temari, també amb molta cura. I, finalment, planteja l’avaluació i, amb uns criteris ben seleccionats, discrimina aquells alumnes que han incorporat els coneixements dels que no ho han fet.

El problema justament és que ara ja estem transcendent aquesta línia dels coneixements. Nosaltres veiem que l'aprenentatge ha d'incorporar altres continguts i que vagin més enllà de la part informativa. Volem que els alumnes aprenguin com poden fer servir allò que han après en contextos diferents al del centre educatiu. No es tracta només d'incorporar significats, sinó que aquests significats prenguin sentit en el món. Perquè si no és així, l'aprenentatge és fals.

És necessari, doncs, que els alumnes adquireixin competències del segle XXI? Quines són aquestes competències?

Exacte, s'han de tenir competències bàsiques però també competències del segle XXI. És a dir, no només estem parlant de competències com l'expressió escrita o la comprensió lectora, sinó també de coses tan senzilles com tenir capacitat d'anàlisi, reconèixer relacions, tenir pensament crític, poder resoldre problemes o donar pas a la creativitat, la imaginació, la innovació. Actualment és molt necessari tenir capacitats com saber explicar-se, liderar o aprendre al llarg de la vida. I això no s'aprèn en un sistema en el qual l'alumne no té veu i és el professor qui ho fa tot: programa, ensenya, explica, etc. L'alumne ha de començar a implicar-se i a prendre decisions per poder-nos orientar cap a aquest aprenentatge que vol promoure competències.

És a dir, incentiveu que l'alumne prengui consciència del seu aprenentatge. Per què?

Sí, l'alumne ha de ser conscient que estem parlant del seu procés d'aprenentatge. Perquè ell aprengui també ha de ser protagonista del procés. L'alumne ha de decidir. Per exemple, sobre els continguts que vol aprendre, sobre els recursos que vol fer servir, sobre l'organització de tot el procés d'aprenentatge o sobre els productes que vol elaborar amb els coneixements que està adquirint. Fins i tot, crec que l'alumne ha de decidir quin serà el nivell d'exigència amb el qual serà avaluat.

L'alumne també ha de decidir sobre l'avaluació?

Sí, perquè si decideix sobre això, s'està comproment amb el procés. Està aprenent els continguts propis d'aquell tema però també tot un seguit de capacitats que desplega a banda dels coneixements i significats que pugui construir. Està aprenent a planificar processos, a col·laborar amb companys... L'estem ajudant a discriminar com s'avaluarà, què estarà bé i què no estarà bé. Aquestes capacitats són transversals i de llarg termini.

Llavors no parlem d'assignatures i tampoc d'exàmens.

L'examen clàssic serveix per mesurar el grau d'incorporació dels coneixements en l'alumne. Nosaltres proposem transcendir els coneixements. I, compte, això no vol dir oblidar-los, sinó més aviat que els coneixements prenguin sentit en una activitat molt més global. Hi ha una recerca per part de l'alumne i, a través d'ella, incorporen aquests coneixements. Les formes d'avaluació, doncs, poden ser a través d'exposicions orals. Això no posa a prova el grau de domini dels continguts? I tant que ho fa! També poden fer murals i se'ls demana que facin infografies i registrar allò que han après en un registre diferent. Si la infografia està ben feta, voldrà dir que hi ha hagut un aprenentatge. Per tant, d'avaluació n'hi ha sempre però les formes de fer-ho es diversifiquen. Hem d'intentar defugir de l'examen clàssic amb el qual l'alumne traspasa a un paper allò que li ha explicat el professor. No dic que no es pugui fer

puntualment, perquè està bé que la memòria es treballi. Però també s'ha de treballar la memòria significativa, la funcional, la lligada als processos de recerca, problemes, encàrrecs, etc. Són enfocaments globalitzadors que s'usen actualment en aquests sistemes que pretenen posar l'alumne al centre.

La jornada de portes obertes que va fer recentment a l'institut que dirigeix, el Quatre Cantons del Poblenou, va ser tot un èxit de participació. És a dir, molts pares estan sensibilitzats amb el canvi educatiu, però suposo que també tenen preocupacions davant aquests mètodes innovadors, oi?

Primer de tot, les famílies no únicament busquen mètodes. El que volen són resultats i un sistema educatiu que faci que els seus fills avancin i madurin tant en l'àmbit personal com en l'acadèmic. En segon lloc, els mètodes que nosaltres utilitzem, com la globalització o la situació de l'alumne al centre, no són nous. Algunes d'aquestes propostes provenen de principis del segle passat. El que fem és implementar models que en el seu moment no van tenir cabuda en l'educació secundària, però sí que l'han tingut a la primària, on sempre hi ha hagut escoles que han treballat per projectes.

Però a vegades a les famílies els pot costar veure un ensenyament sense assignatures.

La idea no és que no hi hagi assignatures. La realitat es pot analitzar des de la perspectiva de l'assignatura i aleshores tot es descompon segons el punt de vista de les matemàtiques, el de la llengua, etc. Però també es pot enfocar tot globalment. Per exemple, quan parlem d'un arbre podem fer-ho alhora tractant les matemàtiques (la geometria del tronc), les ciències naturals (els materials que el componen o la fotosíntesi) o l'art, ja que els arbres han estat pintats des dels impressionistes fins als cubistes de formes diverses. A través dels estudis integrats o el treball globalitzat es pot estudiar tot. En aquest cas, l'arbre ens informa de moltes coses. Els centres d'interès ens permeten treballar la realitat d'una forma alternativa a l'organització en matèries. Els continguts hi són igual, però en el sentit que ens dona la realitat.

Al Camp Base del 15 de març i també a l'Edulab del 5 abril també hi intervindran docents com en Toni Otero, en David Atzet o l'Elena Ojando. Quines experiències ens presentaran sobre personalització de l'aprenentatge?

En Toni Otero és el cap d'Estudis de l'Escola l'Arenal de Llevant de Barcelona. Allà tenen un enfocament de treball per projectes i en Toni ens mostrarà el protagonisme de l'alumne al llarg de tot el seu procés d'aprenentatge: l'elecció de la recerca, la selecció de recursos o l'elaboració de productes. A partir de contextos sorgeixen preguntes i això es transforma en processos de recerca on la veu la té l'alumnat.

Per la seva part, en David Atzet és el director de la SINS Cardener de Sant Joan de Vilatorrada. Ell ens plantejarà com crear entorns d'aprenentatge personal a través d'itineraris. Els alumnes són capaços de seleccionar àmbits curriculars i a partir de la seva elecció ells mateixos van diferenciant els itineraris. Van construir un desplegament de les competències del segle XXI però a partir d'unitats curriculars diferenciades.

Finalment, intervindrà l'Elena Ojando, professora de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna. Amb ella veurem el paper dels alumnes en el context d'una classe invertida. Es tracta d'estudiants de magisteri i l'Elena ens mostrarà com són capaços de crear materials per a les escoles a partir d'aquesta metodologia. Cada grup d'alumnes escull un tema diferent, utilitzen uns recursos diferents i generen uns productes diferents. Es produeix un gran ventall de materials en un mateix ambient, un mateix entorn i amb la mateixa professora.

SI VOLS SABER-NE MÉS, ENTRA AL WEB:

WWW.EDUCACIODEMA.CAT

#EduDema

facebook.com/FundacioJaumeBofill

[@FundacioBofill](https://www.facebook.com/FundacioBofill)

info@educaciodemà.cat